

ב"ה • ערב שבת קודש פרשת נח • ג' במרחשוון התשע"ט

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

התקשרות

א'רסד

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפרשת השבוע
• הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ג' במרחשון ה'תשע"ט - י' במרחשון ה'תשע"ט

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ג' במרחשון	הל' שבת פרק טו-יז.	הל' תרומות פרק ו.	מל"ת שכב.
ש"ק	ד' במרחשון	פרק יח-כ.	פרק ז.	מל"ת שכא.
א'	ה' במרחשון	פרק כא-כג.	פרק ח.	מל"ת שכא.
ב'	ו' במרחשון	פרק כד-כו.	פרק ט.	מ"ע קנה.
ג'	ז' במרחשון	פרק כז-כט.	פרק י.	מ"ע קנה.
ד'	ח' במרחשון	פרק ל. הלכות עירובין.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק יא.	מ"ע קנה.
ה'	ט' במרחשון	פרק ג-ה.	פרק יב.	מל"ת שכ.
ו'	י' במרחשון	פרק ו-ח.	פרק יג.	מל"ת שכא.

זמני השבוע*

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
6.37	6.12.3	12.57	12.27	9.30	6.49	5.51	5.30	4.43	ו', ג' במרחשון
6.35	6.11.1	12.57	12.27	9.30	6.50	5.52	5.31	4.44	ש"ק, ד' במרחשון
6.34	6.09.9	12.57	12.27	9.30	6.50	5.53	5.31	4.44	א', ה' במרחשון
6.33	6.08.7	12.56	12.26	9.30	6.51	5.53	5.32	4.45	ב', ו' במרחשון
6.32	6.07.6	12.56	12.26	9.30	6.52	5.54	5.33	4.46	ג', ז' במרחשון
6.31	6.06.4	12.56	12.26	9.31	6.52	5.55	5.33	4.47	ד', ח' במרחשון
6.30	6.05.3	12.56	12.26	9.31	6.53	5.55	5.34	4.47	ה', ט' במרחשון
6.29	6.04.2	12.56	12.26	9.31	6.54	5.56	5.35	4.48	ו', י' במרחשון

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.

** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיץ לפי העניין.

*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו ("סדר הכנסת שבת") מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
נח	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ
נח	5:35	6:46	5:50	6:48	5:41	6:47	5:53	6:49	צה"ש
לך-לך	5:27	6:39	5:42	6:40	5:32	6:39	5:45	6:41	צה"ש

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב

מערכת: לוי יצחק שייקביץ, יוסף יצחק אולידורט

מול: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 1122 כפר חב"ד 6084000

פקס: 03 9606169 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

07937474 ISSN

להציל את העולם בשלוש דרכים

לא זו בלבד שהעולם לא הפריע לנח בבניית התיבה, אלא הצילו על-ידי בניית התיבה והניסיון לעורר את אנשי דורו לתשובה, ועל-ידי הצלת מיני בעלי-החיים בתוכה • הסדר המופתי ששרר בתיבה הוא מעין והכנה לצפוי לעתיד לבוא • העולם אינו יכול להפריע לעבודתו הרוחנית של יהודי, ובכוחו לרומם את העולם ולפעול בו עילוי גדול ביותר • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

כלומר: בעבודתו של נח רואים ג' פרטים: א) מצב העולם, שהיה בתכלית הירידה, לא הפריע לעבודתו של נח, ב) בעולם ירוד כזה פעל נח את קיום והצלת העולם, ג) לא רק שפעל את קיום והצלת העולם, אלא פעל בו עילוי גדול יותר, כדלקמן בארוכה.

ומזה למדים הוראה בעבודת כל-אחד-ואחת מישראל, בנוגע לכל ג' פרטים הנ"ל, כדלקמן. ובהקדם ביאור הקשר דנח עם בני ישראל – על-פי המבואר בדרושי כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע⁵ בעניין "וגם את נח באהבה זכרת"⁶ כמו שכתוב⁷ "ויזכור אלקים את נח גו"⁸ שאומרים בפסוקי זכרונות דר"ה, שהזכרון דנח קשור הוא "מצד האהבה פנימית והעצמית . . מצד עצם מעלת נש"י כו". כלומר: אף שמנח יצאו כל שבעים אומות העולם – מכל מקום, הפנימיות דנח קשורה עם בני ישראל דווקא, "אתה בחרתנו מכל העמים", ולכן, מעניינו של נח יש הוראה ולימוד בעבודת כל-אחד-ואחת מישראל.

א

בפרשת נח מסופר אודות דורו של נח שהיה בתכלית הירידה ושפל המצב שאין למטה ממנו, ובלשון הכתוב¹: "כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ", ועד כדי כך שלא הייתה ברירה (כביכול) אלא להשחית את כל היקום.

ואף-על-פי-כן, לא הפריע הדבר לעבודתו של נח, ובלשון הכתוב²: "נח איש צדיק תמים היה בדורותיו", היינו, למרות היותו בדור ירוד ביותר ("בדורותיו") היה במעמד ומצב ד"צדיק תמים"³, וכן כאשר כל דורו נשטף במי המבול – לא הזיק הדבר לנח כלל. שהרי הוא וכן בני ביתו נכנסו לתיבה וניצלו ממי המבול,

ולא עוד אלא שפעל את הצלת כל העולם כולו – על-ידי-זה שהכניס עמו לתיבה מכל סוגי הנבראים שבכל העולם כולו,

ויתירה מזו – על-ידי-זה נעשה קיום העולם מחדש, בלשון חז"ל⁴: "עולם חדש ראה", באופן נעלה יותר ממה שהיה לפני המבול, כדלקמן.

1 פרשתנו ו, יב.

2 ריש פרשתנו (שם, ט).

3 ראה פרש"י על הפסוק.

4 בראשית רבה פרשה ל', ח. ילקוט שמעוני פרשתנו רמז מט.

5 המשך תער"ב חלק א' פרק ר"א.

6 תפילת מוסף דראש השנה.

7 פרשתנו ח, א.

להינצל ממי המבול, ואילו הם – נשארים מחוץ לתיבה, ואין לאל ידם לעשות מאומה!

ג

ביאור עניין הב' – שנה פעל את הצלת וקיום העולם:

בעניין זה ישנם שני פרטים: א) פעולתו של נח בעולם לפני בוא המבול, ב) פעולתו לקיום והצלת העולם על-ידי-זה שהכניס לתיבה את כל סוגי הנבראים שבעולם.

ועל סדר המאורעות – פעולתו בעולם לפני בוא המבול:

בניין התיבה היה במשך מאה ועשרים שנה – כמבואר טעם הדבר בפירוש רש"י¹⁰: הרבה ריוח והצלה לפניו ולמה הטריחו בבנין זה? כדי שיראוהו אנשי דור המבול עוסק בה ק"כ שנה, ושואלין אותו מה זאת לך, והוא אומר להם עתיד הקב"ה להביא מבול לעולם, אולי ישובר."

כלומר: במשך כל ק"כ שנה דבנין התיבה הייתה עבודתו של נח – לפעול על אנשי דורו שיחזרו בתשובה.

וכאן רואים דבר נפלא ביותר – עד כמה הייתה יכולה להועיל פעולתו של נח להחזירם בתשובה: גם לאחר שבעברו ק"כ שנה ולא חזרו בתשובה, שלכן התחילו כבר לרדת מי המבול – נאמר בכתוב¹¹ "ויהי הגשם על הארץ", ומפרש רש"י: "הורידן ברחמים אם יחזרו יהיו גשמי ברכה", היינו, שאפילו ברגע האחרון (לאחרי שכבר עברו ק"כ שנה ולא חזרו בתשובה) עדיין היה יכול נח לפעול בהם שיחזרו בתשובה בשעתא חדא וברגעא חדא¹², ואז – לא זו בלבד שלא היה עונש המבול, אלא עוד זאת, גשמי המבול היו מתהפכים ל"גשמי ברכה", על-דרך ובדוגמת העניין ד"זדוונות נעשו לו כזכיות"¹³ שבעבודת התשובה.

ויש להוסיף – בביאור הפלאת העניין דהפיכת מי המבול לגשמי ברכה:

ב

ביאור עניין הא' – שמצב העולם לא הפריע לעבודתו של נח:

לכל לראש – עובדת היותו "צדיק תמים", וזאת – למרות המצב שהיה "בדורותיו".

ועניין זה מודגש באופן כניסתו של נח לתיבה, בניגוד לרצונם של בני דורו – כמובא בפרש"י⁸ "שהיו בני דורו אומרים אילו אנו רואים אותו נכנס לתיבה אנו שוברין אותה והורגין אותו, אמר הקב"ה הריני מכניסו לעיני כולם" (בעצם היום הזה), ונראה דבר מי יקום":

כאשר בני דורו של נח ראו שהמבול אכן מתחיל, ונח מתכוון להיכנס לתיבה כדי להינצל ממי המבול – הייתה כוונתם למנוע אותו מכניסה לתיבה. וזאת – לא מצד "רשעות", אלא מפני שחשבו שעל-ידי-זה ינצלו גם הם, ובפשטות: הם ידעו והבינו שמכיוון שהקב"ה רוצה להציל את נח מעונש המבול – בוודאי לא יניח הקב"ה שהמבול יפגע בנח. ולכן, חשבו הם, כאשר לא יניחו לנח להיכנס לתיבה – לא תהיה להקב"ה ברירה אלא לעצור את המבול!... ומטעם זה רצו למנוע אותו להיכנס לתיבה – בידעם שעניין זה נוגע בנפשם.

ואף-על-פי-כן, כל התנגדותם לא הועילה ולא כלום, ואדרבה: "בעצם היום הזה בא נח גו' אל התיבה", "אמר הקב"ה, אני מכניסו לעיני כולם, ונראה דבר מי יקום!"

נקל לתאר את מצב הדברים באותה שעה:

בני דורו של נח עומדים מן הצד, רטובים עד לשד עצמותם ממי המבול שכבר התחילו לרדת על הארץ [שהרי נח "לא נכנס לתיבה עד שדחקוהו המים"⁹], ולנגד עיניהם ניצבת "תיבה" שבה אמורים להיכנס נח ובניו כדי להינצל ממי המבול, וכל מאמציהם למנוע זאת – עולים בתוהו!

ולא עוד אלא שהם רואים שיירה ארוכה של בעלי-חיים – כל סוגי בעלי-החיים שבכל העולם כולו – שהולכים בסדר מסודר, שניים שניים (וממינים הטהורים – שבעה שבעה), כדי להיכנס אל התיבה

10 פרשתנו שם, יד.

11 ז, יב.

12 ראה זוהר חלק א' קכט, סוף עמ' א.

13 יומא פו, ב.

8 שם ז, יג.

9 פירוש רש"י שם, ז.

הבהמה למינה מכל רמש האדמה למינהו²¹, כל סוגי הנבראים שבעולם.

T

ביאור עניין הג' – העילוי שפעל נח במציאות הבריאה כולה:

ידוע²² שמציאות העולם (כל הברואים שבעולם) בתוך תיבת נח הייתה במעמד ומצב נעלה ביותר – מעין ובדוגמת מעמד ומצב העולם לעתיד לבוא. והעניין בזה:

בתיבת נח נכנסו מכל סוגי בעלי-החיים שבכל העולם כולו, בהמות חיות ועופות, כולל בעלי-חיים טורפים ודורסים. ואף-על-פי-כן, במשך כל זמן שהותם בתוך התיבה – משך שנה שלימה – "לא עשו רעה זה לזה כלל ולא השחיתו זה לזה"²³. ומובן, גודל החידוש והפלא שבדבר – עניין שלא ייתכן כלל וכלל מצד טבע הבריאה:

כאשר מכניסים לתוך תיבה ששטחה מצומצם – "שלש מאות אמה גו"²⁴ – ריבוי סוגי בעלי-חיים שבכל העולם כולו, ומחזיקים אותם יחדיו במשך זמן ארוך, וללא השגחת אנשים רבים (רק נח ובניו) – הנה על-פי טבע לא ייתכן שבמשך כל הזמן לא יהיה אפילו מקרה אחד שיזיקו זה לזה.

[המקרה היחיד של נזק שאירע בתיבה הוא – שהארי הכיש את נח²⁵. אבל שם הייתה סיבה לדבר – מפני "שאיחר מזונות לארי", שזהו חסרון בעבודתו של נח, שהיה צריך לזון את כל הבריות שבעולם – בשליחותו של הקב"ה שהוא "זן ומפרנס לכל", ולכן נענש מיד, כדי שלא יישאר אצלו רושם מעניין זה, כמו שכתוב²⁶ "הן צדיק בארץ ישולם". אבל מלבד זה – לא היה, כאמור, שום מקרה שבעלי-החיים יזיקו זה לזה].

והמדובר – כאמור – אודות כל סוגי בעלי-חיים, היינו, לא רק בעלי-חיים טהורים, שגם אצלם הרי זה דבר פלא שלא יפגעו זה בזה, כי – אף-על-פי שאין בהם טבע האכזריות (שלכן הותרו באכילה

ידוע¹⁴ שבין כ"ו הדורות שהיו ניזונין בחסדו של הקב"ה¹⁵, חסד שלמעלה ממדינה והגבלה¹⁶, היה עילוי מיוחד עד דור המבול – כפי שעניין זה בא לידי ביטוי בכך ש"עד המבול היו ימיהם באורך", ואילו לאחר המבול "הלכו ימותם הלוך וחסור"¹⁷. ומכיוון ש"מאן דיהיב חיי יהיב מזוני"¹⁸ – מובן, שכל ההשפעות שלהם היו בריבוי עצום, מצד חסדו של הקב"ה.

ונוסף לכל מעלות אלו, היו יכולים לזכות להשפעת ברכה מרובה עוד יותר – הפיכת גשמי המבול ל"גשמי ברכה"!

ויש להוסיף בזה: אף-על-פי שחטאו של דור המבול היה "מפני רוב טובה ועושר"¹⁹, היינו, שריבוי ההשפעה כו' גרמה לכך שמרדו בהקב"ה [על-דרך שמצינו כדור ההפלגה, שמעלתם באופן ד"ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים"²⁰ (מעלת האחדות) הייתה סיבה לכך שמרדו בהקב"ה], אף-על-פי-כן, על-ידי התשובה היו מקבלים תוספת השפעה בריבוי גדול יותר – "גשמי ברכה"!

ומכאן למדים עד כמה גדלה מעלתו של נח בפעולה על אנשי דורו – שמצדו היה יכול לפעול אצלם את עניין התשובה עד לרגע האחרון, ועל-ידיה – לא רק לבטל את עונש המבול, אלא להפכו ל"גשמי ברכה".

ומזה באים לעניין הב' – פעולתו של נח לקיום והצלת העולם על-ידיה שהכניס לתיבה את כל סוגי הנבראים בעולם:

למרות שהעולם היה במצב ירוד ביותר, ועד-כדי-כן, שאפילו כאשר ראו שמי המבול יורדים כבר בפועל, לא חזרו בתשובה – גם אז פעל נח את הצלת וקיום העולם, על-ידיה שהכניס עמו לתיבה "מכל החי מכל בשר . . . מהעוף למינהו ומן

14 ראה לקוטי שיחות חלק ט"ו עמ' 54, הערה 42. ושם נסמן.

15 פסחים, קיח, א.

16 ראה תורה אור ריש פרשת בשלח. אור התורה בראשית רפח, א. קונטרס ומעניין מים חיים פרק א. לקוטי שיחות חלק ט"ו עמ' 66 הערה 21. ושם נסמן.

17 רמב"ן על הפסוק בראשית ה, ד.

18 ע"פ לשון חז"ל – תענית ח, ב.

19 בעל הטורים פרשתנו ז, ד.

20 פרשתנו יא, א. וראה פירוש רש"י שם, ט – מבראשית רבה

פרשה לח, ו.

21 שם, יט"ב.

22 בהבא לקמן ראה לקוטי-שיחות חלק כה, עמ' 28.

23 המשך וככה תרל"ז, ריש פרק צה.

24 פרשתנו ו, טו.

25 פירוש רש"י פרשתנו ז, כג. מתנחומא שם, ט.

26 משלי יא, לא. הובא בפירוש רש"י ובתנחומא שם.

שכן" ("אותן שלא היו מעולם נוצרין ונולדין וחיין, אותן שהיו כבר לא כל שכן שחוזרין וחיין"³¹). ומכל זה מובן גודל מעלתו של נח בפעולה בעולם – שלא זו בלבד שפעל את קיום והצלת העולם, אלא עוד זאת, שפעל בו עילוי גדול ביותר, מעין ובדוגמא, ובעיקר – הכנה, לשלימות העולם לעתיד לבוא.

ה

על-פי האמור לעיל אודות שינוי טבעם של בעלי-החיים בהיותם בתיבה – יש להוסיף עוד עילוי והפלאה בנוגע לעניין הא', שבני דורו של נח לא היו יכולים להפריעו מעבודתו: שינוי טבעם של בעלי-החיים שלא הזיקו זה לזה התחיל כבר, למעשה, מקודם לכן – בבואם להיכנס אל התיבה, שכבר אז התקבצו כולם יחדיו, ואף-על-פי-כן, לא הזיקו זה לזה. ומובן עד כמה גדול הנס שבדבר – נס שלא היה כמוהו לעולמים:

כל עניין של נס הוא בדבר פרטי שבעולם, כמו: הנס דירידת המן במדבר במשך ארבעים שנה – לא היה אלא ב"מן", ובזה גופא – לא בכל שטח העולם, כי אם במקום מסויים (בחלק המדבר שבו הלכו בני-ישראל). ועל-דרך-זה בנוגע ל"עשרה נסים (ש)נעשו לאבותינו במצרים כו"³², "עשרה נסים נעשו לאבותינו בבית המקדש"³³ וכיוצא-בזה – שכל נס הוא בעניין פרטי, ובמקום מסויים דווקא.

אמנם, נס זה היה בנוגע לכל סוגי בעלי-החיים שבעולם, ובכל המקומות שבעולם – שהרי מכל העולם כולו, גם מקצו תבל, הגיעו כל סוגי הבהמות והחיות לתיבת נח, כלומר, נס שחדר במציאות הבריאה כולה!

וכמה פרטים בנס זה:

עצם העובדה שבעלי-החיים הנמצאים בכל העולם כולו – באים מאליהם!³⁴ אף א' אינו דוחף אותם, ואף-על-פי-כן, מחליטים לפתע לעזוב את

כו"²⁷), מכל מקום, גם אצלם יש מקרים של "שור נגח" וכיוצא בזה (כמבואר בפרטיות במסכת בבא קמא), ועל-אחת-כמה-זוכמה כאשר מדובר אודות בעלי-חיים טורפים ודורסים, שאצלם טבע האכזריות הוא בתוקף ביותר, עד כדי כך שכל חיותם (כפשוטה) היא מנטילת חיותם של בעלי-חיים אחרים... – גם הם לא הזיקו כל זמן משך היותם בתיבה.

וטעם הדבר – מפני שבתיבה האיר אור אלקי נעלה ביותר, מעין ובדוגמת האור דלעתיד לבוא, שאז יהיה מעמד ומצב העולם באופן ד"וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי ירבע גו"²⁸, "לא ירעו ולא ישחיתו... כי מלאה הארץ דעה את ה"²⁹.

בנוגע לגן-עדן – אין כל חידוש במעמד ומצב כזה, מכיוון שגן-עדן הוא למעלה ממציאות העולם; החידוש הוא אפוא כאשר פועלים זאת במציאות העולם – כפי שהיה בתיבת נח, במציאות העולם דלמטה, כאשר מחוץ לתיבה היה מעמד ומצב הכי נמוך, גם בעולם כזה נפעל עניין שהוא מעיין ובדוגמא למעמד ומצב דלעתיד לבוא.

וזהו גם הביאור במאמר רז"ל שנח "עולם חדש ראה":

לכאורה אינו מובן: מהו הפירוש ד"עולם חדש" – מהו החידוש שהיה בקיום העולם לאחר המבול, הרי לא היה כאן עניין של בריאה מאין-ליש, מכיוון שנח הכניס לתיבה את כל סוגי בעלי-החיים שבכל העולם כולו כדי שמהם יהיה קיום העולם אחרי המבול, ואם כן, מהו החידוש שבדבר?

והביאור בזה – שהכוונה לחידוש שנפעל בטבע הברואים שבעולם, שבמשך כל זמן היותם בתיבה, לא הזיקו זה את זה, היפך טבעם, ועד כדי כך, שעניין זה נעשה הכנה לזמן דלעתיד לבוא ("וגר זאב עם כבש כו' לא ירעו ולא ישחיתו"), תכלית השלימות דמציאות העולם.

ומובן, שלאחרי ש"כבר היה לעולמים מעין זה" בזמנו של נח – נקל יותר לפעול עניין זה בשלימותו לעתיד לבוא, ועל-דרך לשון הגמרא³⁰ בנוגע לתחיית המתים: "דלא הוו חיי דהוי חיי לא כל-

27 ראה רמב"ן (הובא בבחי' שמיני יא, יג. עקידה ואברבנאל שם. ועוד. לקוטי שיחות חלק י"ג עמוד 260. ושם נסמן.

28 ישעיה יא, ו.

29 שם, ט.

30 סנהדרין צא, א.

31 פירוש רש"י שם.

32 אבות פרק ה, משנה ד.

33 שם, משנה ה.

34 פירוש רש"י פרשתנו ו, כ.

מקומם, ולבוא כולם למקום אחד – המקום שבו עמדה תיבת נח!

לא כל בעלי־החיים מגיעים למקום זה, כי אם שניים שניים (זכר ונקבה) מכל סוג בלבד!

יש מינים שמהם באים "שבעה שבעה" – בעלי־חיים טהורים!

באו רק המובחרים שבהם – "אותן שדבקו במיניהם ולא השחיתו דרכם"³⁵!

כל בעלי־החיים שבעולם, שביניהם כאלו הטורפים ודורסים – נכנסים כולם לתיבה בסדר מופתי, מבלי שיזיקו זה לזה – היפך טבעם (כנ"ל בארוכה)!

וכל זה – "בעצם היום הזה", לעיני כל דורו של נח!!

היש לך נס גדול מזה?!...

ולהוסיף, שנס זה היה בסוף ק"כ שנה (שרק אז באו כל בעלי־החיים למקום התיבה), כלומר, כאשר העולם היה בתכלית הירידה, שגם אחרי ק"כ שנות פעולתו של נח, עדיין לא עשו תשובה!

ובזה מודגש עד כמה הייתה מושללת האפשרות שבני דורו של נח יפריעו לו בעבודתו – שכן, כניסתו לתיבה (שזוהי עבודתו בקיום והצלת העולם) נעשתה בניגוד מוחלט לרצונם של בני דורו, ומתוך נסים הכי גדולים. ולא עוד אלא שפעל את קיום והצלת העולם, ועד שהביאו לידי עילוי גדול יותר (כנ"ל בארוכה). וכל זה – למרות היותו יחידי נגד כל העולם כולו (שהרי פעולתם של בני נח לא הייתה אלא בכך שהלכו אחרי נח).

ועל זה באה ההוראה מהסיפור דנח, בכל ג' פרטים הנ"ל – א) שהעולם אינו יכול להפריע לעבודתו של יהודי, ב) אדרבה – יהודי פועל במציאות העולם, ג) ולא עוד אלא שפועל עילוי גדול יותר מכמו שהיה קודם לכן:

כאשר יהודי יוצא לעולם שנמצא במצב נמוך כו', עולם שיש בו "מים רבים" (מי המבול) שעניינם "לכבות את האהבה" – עליו לדעת שאין לו מה להתפעל מזה, כי בוודאי "לא יוכלו לכבות את האהבה", "בחנית את האהבה המסותרת שיש בכל נפש מישראל בטבע", היינו, ש"גם אחר התלבשותה בגוף הגשמי לעסוק בעניינים גשמיים שהן הנקראים מים רבים, עס־כל־זה לא יוכלו לכבותה מלהיות תמיד בבחינת אהבה ותשוקה נפלאה לעלות וליכלל למעלה".

זאת ועוד:

לא זו בלבד שיהודי אינו מתפעל מהעניין ד"מים רבים", אלא אדרבה – "עליידי התלבשותה (של הנשמה) במים רבים הנ"ל יכולה להגיע למדרגה היותר גבוה מקודם שירדה לעולם הזה", באופן דאִת־הפכא חשוכא לנהורא כו', יתרון האור מן החושך, ועד שמהפכים את מי המבול ("מים הזידונים") להיות "מי נח"³⁸ – מים שנקראים על־שם נח, שעניינו "נייחא דרוחא", עניין המנוחה, ובלשון הכתוב³⁹: "זה ינחמנו" [על־דרך ובדוגמת הפיכת מי המבול ל"גשמי ברכה" על־ידי עבודת התשובה], ובוה גופא – "נח נח" ב' פעמים, "נייחא לעליונים ונייחא לתחתונים"⁴⁰, היינו שפועלים זאת גם בעליונים וגם בתחתונים.

והעניין בזה – דלכאורה, מכיוון שנה נמצא בתחתונים, מה שייך כאן העניין ד"נייחא לעליונים"? והביאור – שישנם עליונים ותחתונים באדם עצמו: בריאת האדם הייתה "מן העליונים ומן התחתונים, גוף מן התחתונים, ונשמה מן העליונים"⁴¹, שהרי הנשמה "חלק אלקה ממעל ממש"⁴² – עליונים, ואילו הגוף הוא "עפר מן

38 ישעיה נד, ט.

39 בראשית ה, כט.

40 בראשית רבה פרשה ל, ה. ילקוט־שמעוני פרשתנו רמז, מח.

41 פירוש רש"י בראשית ב, ז – מבראשית רבה פרשה יב, ח.

42 תניא ריש פרק ב' (ע"פ איוב לא, ב).

35 שם.

36 שם.

37 שם.

האדמה⁴³ – תחתונים.

וזהו "נייחא לעליונים ונייחא לתחתונים" – שלא זו בלבד שמי המבול אינם מפריעים ומבלבלים לעבודת הנשמה (עליונים), אלא כן הוא גם בנוגע לעבודה עם הגוף (תחתונים), ויתירה מזו – גם בנוגע לפעולה בחלקו בעולם ובעולם כולו, במציאותם של התחתונים ממש, תחתון שאין למטה ממנו – כפשטות הכתוב "זה ינחמנו ממעשינו ומעצבון דינו" (וכאמור לעיל שזהו העניין ד"נייחא"), דקאי על המנוחה שפעל נח בעולם כולו על-ידי-זה שהכין להם כלי מחרישה⁴⁴. ועד כדי כך, שעל-ידי עבודתו ופעולתו של יהודי בעולם, נעשה העניין ד"עולם חדש ראה" – תכלית השלימות דמציאות העולם כפי שתהיה לעתיד לבוא, שעניין זה נפעל על-ידי מעשינו ועבודתינו בעולם⁴⁵.

זוהי איפוא ההוראה שלמדים מפרשת נח – על-פי ההסבר והביאור בספר ששמו "תורה אור" (שם שנקבע, כפי הנראה, על-ידי אדמו"ר הצמח-צדק שסידר את הדרושים של אדמו"ר הזקן להדפיסם בספר זה) – שאין ליהודי מה להתפעל מ"מי המבול", "מים הזיונים", ואדרכה – בכחו וביכלתו להפכם להיות "מי נח", "נייחא דרוחא", ועד לעניין ד"עולם חדש ראה", כנ"ל בארוכה. ואם הדברים האמורים בנוגע לדור המבול, דור ירוד ביותר – הרי על-אחת-כמה-יזכמה שכן הוא גם בימינו אלו – ובמכל שכן וקל וחומר: א) בימינו לא שייכת ירידה גדולה כזו כפי שהייתה בדור המבול... ב) נח היה לפני מתן-תורה, ואף-על-פי-כן הצליח למלא את עבודתו מבלי להתחשב עם כל הנעשה מסביבו, ועל-אחת-כמה-יזכמה לאחר ישינה הנתנית-יכח דמתן-תורה.

(משיחת ש"פ נח תשמ"ה – תורת מנחם תשמ"ה, כרך א', עמ' 507)

43 בראשית שם.

44 פירושו רש"י על הפסוק – מתנחומא בראשית יא.

45 תניא ריש פרק לו.

סיכום

נעלית, שהתבטאה בשינוי טבע הבריאה של בעלי-החיים – שלא הזיקו זה לזה כלל. זה מעין המציאות שתהיה לעתיד לבוא: "וגר זאב עם כבש". שינוי הטבע הזה החל עוד קודם שנכנסו לתיבה, בנס המופלא שבקיבוץ כל בעלי החיים מכל העולם, בסדר מופתי, אל התיבה.

בכל אחד משלושת העניינים האלו יש הוראה בעבודתו הרוחנית של היהודי, בהתמודדותו עם ה"מים רבים", שהם טרדות הפרנסה: א) העולם אינו יכול להפריע לעבודתו של היהודי; ב) היהודי מצליח לפעול בהיותו בעולם, ולהביאו לג' עליו שלא בערך לקודם לכן.

על-ידי שהנשמה ירדה לעולם, ושרויה ב"מים רבים", לא זו בלבד שלא נגרם לה נזק – אלא בכוחה להפוך את מי המבול לגשמי ברכה, ועל-ידי זה ליצור 'עולם חדש' – את מציאות העולם כפי שתהיה לעתיד לבוא.

בעבודתו של נח יש ג' עניינים: א) העולם לא הפריע לעבודתו. ב) נח הצליח לפעול את הצלת העולם, ויתירה מזו: ג) נח גרם לעולם גילוי גדול יותר מזה שהיה בו.

העניין הראשון: בני דורו של נח, שהתנכלו לבניית התיבה, מתוך מחשבה שבכך ימנעו מהקב"ה לבצע את המבול, לא הצליחו לעצור בעדו מבניית התיבה במשך 120 שנה, ואף כשהחל הגשם לרדת עמדו חסרי-אונים והביטו בשיירת בעלי-החיים נכנסת אל התיבה.

העניין השני: נח פעל להצלת העולם לפני המבול, ובזמן התרחשותו. בניית המבול התפרשה על פני 120 שנה כדי לעורר את אנשי דור המבול לתשובה. וגם כאשר החלו לרדת גשמי המבול, אילו היו אנשי המבול מתעוררים בתשובה, הגשמים היו הופכים לגשמי ברכה.

העניין השלישי: החיים בתוך תיבת נח היו במדרגה

העבודה נסתיימה ונשלמה

שמחה, בידעו שתיכף ומיד ממש באה הגאולה האמיתית והשלימה.

ובסגנון אחר: כללות בני־ישראל שהם "קומה אחת שלימה" נמצאים במעמד ומצב דאדם שלם בכל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו, הן ברוחניות (רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא־תעשה) והן בגשמיות, וחסרון הפרט הוא כמו מיחוש או חולי קל וחיצוני באיבר פרטי שתיקונו על־ידי רפואה קלה ומהירה, כמו שכתוב "ורפא ירפא", "שניתנה רשות (וכוח) לרופא לרפאות", כולל ובמיוחד הרפואה שעל־ידי התשובה ("גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם"), ועד לשלימות הרפואה שהיא (לא רק מכאן ולהבא, אלא) עוקרת את החולי מלמפרע.

ואם הדברים אמורים בזמנו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בחיים חיותו בעלמא דין, על־אחת־כמה־וכמה לאחרי שעברו כמה עשירות שנים, יותר מארבעים שנה ש"נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"...

ובפרט לאחרי שכבר נשלם החודש הראשון של השנה, "תשרי", אותיות "רשית", שכולל כל השנה כולה, ועומדים ביום השבת הראשון לשלימות העבודה בעולם, שבו מודגש כללות עניין השבת שקשור עם הגאולה... - הרי בוודאי ובוודאי שכבר כלו כל הקיצין, וכבר עשו תשובה, ועכשיו אין הדבר תלוי אלא במשיח צדקנו עצמו!

(משיחת שבת פרשת נח, ד' במרחשוון ה'תשנ"ב;
התועדויות ה'תשנ"ב, כרך א, עמ' 224-222)

אין הדבר תלוי אלא במשיח עצמו

בנוגע לחשבון־צדק בשבת פרשת נח בשנה זו: ובהקדמה - שכיוון שהעיד כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו שכבר סיימו כל ענייני העבודה, כולל גם צחצוח הכפתורים, ועומדים מוכנים ("עמדו הכן כולכם") לקבל פני משיח צדקנו, הרי, מסקנת החשבון־צדק (חשבון־צדק דייקא, חשבון אמיתי) שעושים בימינו אלו, היא, שתיכף ומיד ממש צריכה לבוא הגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש!

ובפרטיות יותר:

גם כשידע איניש בנפשיה מעמדו ומצבו, שיש אצלו עניינים הצריכים תיקון, אין זה בסתירה חסו־שלום לעדותו של נשיא דורנו שכבר נשלמה העבודה ועומדים מוכנים לקבל פני משיח־צדקנו, כי העבודה דכללות בני־ישראל במשך כל הדורות שצריכה להיות בזמן הגלות כדי לבוא לשלימות הגאולה (שתלויה "במעשינו ועבודתינו (ד) כל זמן משך הגלות") נסתיימה ונשלמה, ואין ביאור והסבר כלל על עיכוב הגאולה, ולכן גם אם חסר בעבודתו של הפרט במשך הזמן שמתעכבת הגאולה מאיזו סיבה שתהיה, הרי זה עניין פרטי, שבוודאי צריך לתקנו ולהשלימו, אבל אין זה גורע חסו־שלום בגמר ושלימות "מעשינו ועבודתינו" בכלל ישראל שעומדים מוכנים לגאולה, וכיוון שכן, גם התיקון והשלימות של הפרט היא בנקל יותר, ומתוך

ניצוצי רבי

מאת הרב מרדכי מנשה לאופר

סודות נפלאים בשמות התנאים והאמוראים

לכל דבר יש משמעות וקשר – וגם לשמו של תנא יש שייכות מהותית לדבריו • שמו של יהודה בן-תימא בהתחלת השולחן-ערוך • רבי שמעון – מלשון שמיעה, ורבי זירא – מלשון זעירות • ביאור מרתק אודות משמעות השמות, שחיבר הרבי ל"מאמר פליאה" שאמר כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ בשיקגו

השמות עצמם והתאמתם לתוכן דברי התנאים והאמוראים. דבר זה משקף את העיקרון שאין דבר מקרי בתורה, וגם פרטים שנראים לכאורה טכניים וחסרי משמעות מתגלים כמדוייקים ומותאמים.

ולמרות שכאמור, ישנם מקורות קדומים לעניין זה, עם זאת בתורתו של הרבי, שהרבה כלי-כך להדגיש את האמונה והדיוק המקסימלי בכל פרט ופרט שבתורה, יש לביאור השמות מקום מובלט ומודגש. להלן יובאו מספר דוגמאות לכך (כבר הבאנו ברשימה קודמת את כללי פירוש רש"י לתורה בעניין השמות, ולהלן יובאו דוגמאות נוספות).

ביאור "יהודה בן תימא"

שולחן ערוך אדמו"ר הזקן נפתח במלים הבאות (מהדורא בתרא, סימן א' סעיף א'): "יהודא בן תימא אומר הוי עז כנמר וקל כנשר, רץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים...".

בהשקפה ראשונה הכול פשוט וברור, שכן דברי אדמו"ר הזקן האמורים הם ציטוט מילה במילה מלשונו של ה'טור' כאן, שהביא את דברי המשנה במסכת אבות (פרק ה' משנה כ.). אולם הרבי מוצא גם פה מקום לעיון (ליקוטי שיחות חלק כא עמוד 282 בתרגום חופשי, ובכמה מקומות):

ידועה השאלה: לשם מה מביא אדמו"ר הזקן את שמו של בעל המאמר "יהודה בן תימא"?

על הטור אין זו קושיא, שכן דרכו להביא מאמרי רז"ל (ואפילו פוסקים) בשם אומרם, מה שאין כן בנוגע

בשיחת שבת פרשת בלק, י"ז תמוז תשכ"ח אמר הרבי (תורת מנחם – התוועדיות חלק נג עמוד 284):

ידוע בענין שמות התנאים שיש בהם סודות נפלאים.

ולדוגמא: מבואר בלקוטי תורה (שיר השירים מח, ג) בנוגע לשמאי והלל ש"שמאי" הוא מלשון "השם אורחותיו", דהיינו ששוקל דרכיו איך ומה הוא, ו"הלל" הוא מלשון "בהלו נרו עלי ראשי" וגם "הלל" מלשון שבח והילול.

וכן מבואר (סה"מ תרל"ז חלק ב' עמוד תקצה) בנוגע לפלוגתא של רבי יוסי ורבי יהודה בענין תקיעת-שופר שענינו של רבי יהודה הוא ענין ההודאה, מלשון "הפעם אודה את ה'", שהוא ענין קבלת-עול, וכיוצא-בזה בנוגע לשאר שמות התנאים...

עוד נשוב בהמשך להקשר בו נאמרו הדברים, אך תחלה נתרכז בחידוש שבתוכן הדברים האמורים. התורה-שב-על-פה כולה, החל מן המשנה, התלמוד והמדרשים ועד לפירושי הראשונים (כפירוש רש"י על התורה) וספרי הפוסקים (לדוגמה יצוין שולחן ערוך אדמו"ר הזקן), מלאה בשמות של תנאים ואמוראים לרוב, המצויינים על דבריהם: "רבי... אומר..." "אמר רב"... וכדומה.

הלומדים הרגילים אינם מייחסים חשיבות לשמות עצמם ולמשמעותם, אלא רק זוכרים אותם לצורך הזכרת בעל המאמר או לכל היותר לצורך התאמת דברי האומר עם דבריו במקומות נוספים.

אולם, כמוזכר בדברי הרבי ובדוגמאות שהובאו לעיל, בתורת החסידות (ולפני כן – בתורת הקבלה) ניתנת לעתים הדגשה גם על ביאור משמעות

העוסק בשמו של "יהודה בן תימא" (פוענחו ראשי תיבות ונוספו ביאורים בין חצאי אריח):

יודא. הודאה וקבלת-עול-מלכות-ישימים. . שזהו יסוד וראשית העבודה, עבודת עבד, עבד פשוט. וגם תכלית וסוף העבודה, עבד נאמן, משה עבדי. למטה ולמעלה מטעם-ודעת...

בן תימא. מעלת קבלת-עול אם הוא דוקא לגבי הקדושה, ולא חסיושלום כאסקופא הנדרסת בפני הקליפה וסטרא-אחרא. וכללות ענין הקדושה נרמז בענין הדיבור, "תימא" שפירושו דיבור, כמאמר חז"ל: [אומה זו אין כחה אלא בפה, וזהו בן תימא...]

ויותר בפרטיות, שקבלת-עול-מלכות-ישימים צריך להיות לענין אהבה-ויראה ותורה-ומצוות, שראשי תיבות שלהם: תימא [= תורה, יראה, מצוות, אהבה]...

ביאור סיפור תמוה

מפורסם ביאורו הנפלא של הרבי בסיפור הגמרא (מגילה ז, ב) שרבה ורב זירא ערכו סעודת פורים ביחד והשתכרו, וקם רבה ושחט את רב זירא. למחר ביקש רבה רחמים על רב זירא והחיהו וכו'. השאלה המרכזית היא, כמובן: כיצד ניתן לומר שרבה נכשל בעניין של שפיכות דמים רחמנא-ליצלן?

הביאור בהרחבה הוגה על-ידי הרבי ונדפס בלקוטי שיחות חלק לא עמודים 177-183. לענייננו בנושא ביאור השמות יצוטט חלק מתוך נקודת הביאור במהדורה נוספת של השיחה כפי שנדפסה בחלק כז עמוד 271:

השם "רבה" – מורה על ענין של "גדלות", ואילו השם "ר' זירא" – מורה על ענין של קטנות, מלשון זעירא.

...רצה רבה (שענינו גדלות) להתאחד עם ר' זירא (שענינו קטנות), כדי לפעול בו עילוי גדול יותר כו'. שבסעודה זו גילה רבה לר' זירא סודות ורזי תורה נעלים ביותר, עד לתכלית העילוי ד"עד דלא ידע", וכל זה – אצל שניהם (רבה ור' זירא) ששתו יין עד ש"נשתכרו" (שניהם).

אמנם, בנוגע לתוצאת הדברים – הי' חילוק ביניהם: ר' זירא, שענינו קטנות (כנ"ל) – לא היו לו ה"כלים" כדי להכיל גילוי זה, ולכן, הגילוי פעל עליו ענין של כלות הנפש ממש, עד שנפרדה נשמתו מגופו כפשוטו. מה שאין כן רבה עצמו – היו לו "כלים"

לאדמו"ר הזקן, אפילו כאשר הוא מצטט מאמר רז"ל – אין הוא מוכיר את שמו של בעל המאמר.

בתורת הרבי מופיעים מספר ביאורים לשאלה האמורה. להלן כמה מהם:

כשם שהרמב"ם פותח את ספרו "משנה תורה" במלים "יסוד היסודות ועמוד החכמות", שראשי התיבות שלהם הם שם הוי"ה – על-דרך-זה נפתח שולחן-ערוך אדמו"ר הזקן במלים "יהודה בן תימא", כיון שהשם יהודה "כולו על שמו של הקב"ה" (סוטה י, ב. לו, ב) – יש בו את שם הוי"ה" בשלימותו.

כך ביאר הרבי בלקוטי שיחות חלק כז עמוד 29. בשיחת כ"ד טבת תשל"ח (לקוטי שיחות חלק כא שם) ביאר הרבי את הטעם לפתיחה זו, בכך שכהקדמה ללימוד התורה צריך להיות ענין ההודאה והביטול הנרמזים בשם "יהודה", שהוא מלשון הודאה וביטול, על שם "הפעם אודה את הוי", ואילו ההמשך, "בן תימא", מרמז שגם תוך כדי הלימוד, שאז צריך הלומד להשתמש בשכלו ובהבנתו כדי ללמוד את התורה – עליו לזכור שלימודו אינו אלא "כעונה אחר הקורא" – הקב"ה, כמאמר "אני המשנה המדברת בפין", (משמעות המלה "תימא" היא אמירה בלבד), עיין שם להרחבת הדברים.

ובשיחה נוספת (לקוטי שיחות חלק טו עמוד 256) מבאר הרבי, שהבאת השם באה להבהיר את הנאמר בהמשך, שיש להיות "עז כנמר" בפני המלעיגים, ולזכור תמיד שהעזות באה אך ורק מתוך ובשביל הביטול ("יהודה"), ולא זו בלבד, אלא שהביטול צריך להתבטאות ולהיאמר ("תימא") בהנהגה זו של "עז כנמר", עיין שם.

ביאור משנת תרצ"ב

לאמיתו של דבר, כבר שנים רבות לפני קבלת הנשיאות ביאר הרבי את השם "יהודה בן תימא". היה זה בהתוועדות המיוחדת שקיים הרבי בשמחת בית השואבה תרצ"ב בחצר כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע.

רישומה של ההתוועדות, שארכה מספר רב של שעות גדושי מראי מקומות מכל מקצועות התורה, נותר שנים רבות בזיכרון משתתפיה. חלק מההתוועדות הוקדש לביאור דברי התנא "יהודה בן תימא" במשנת "הוי עז כנמר...". זכינו שתוכן הדברים השתמר ברשימותיו של הרבי (רשימות חוברת קסג), משם נצטט רק את התחלת הביאור

רחבים, ולכן לא פעל הדבר אצלו תנועה של כלות הנפש...

"שמעון" – שמיעה והבנה

נשוב לשיחה שבה פתחנו.

בפרק שני של מסכת אבות משנה ט נאמר: "חמשה תלמידים היו לו לרבן יוחנן בן זכאי, ואלו הן, רבי אליעזר בן הורקנוס, ורבי יהושע בן חנניה, ורבי יוסי הכהן, ורבי שמעון בן נתנאל, ורבי אלעזר בן ערך..."

במשניות הבאות בפרק (י"ד) מביאה המשנה מאמרים של כל אחד מן התלמידים האמורים, שאחד מהם הוא הנאמר במשנה יג: רבי שמעון אומר, הוי זהיר בקריאת שמע ובתפלה...

בהתוועדות שהתקיימה בשבת פרשת בהעלותך י"ט סיון תשכ"ח, ביאר הרבי, כדרכו בקודש לבאר בשבתות הקיץ משנה מפרקי אבות, את המשנה האמורה, והתחלת הביאור הייתה, שכיוון שרבי שמעון (בן נתנאל) עסק בתורה באופן של "תורתו אומנותו", כמו רבי שמעון בר יוחאי, ומי שתורתו אומנותו אינו מפסיק מלימודו כדי לקרוא קריאת שמע ולהתפלל – לכן הוצרך להזהיר את תלמידיו שלא תהיה אצלם חלישות בקריאת שמע ובתפלה.

כאשר אמר הרבי את הביאור שרבי שמעון (בן נתנאל) עסק בתורה באופן של "תורתו אומנותו", כמו רבי שמעון בר יוחאי, הוא הזכיר את הכלל הידוע ש"סתם רבי שמעון הוא רשב"י" (תורת מנחם – התוועדות חלק נג עמוד 122 והערה 95).

בשיחת שבת פרשת בלק, י"ז תמוז, תשכ"ח ביאר הרבי מאמר של רבי שמעון בפרק שישי במסכת אבות ולאחר מכן אמר שהדבר קשור עם דברי רבי שמעון שנתבארו בשבת פרשת בהעלותך שגם רבי שמעון בן נתנאל, שעליו דובר במשנה בפרק ב, היתה תורתו אומנותו.

הרבי התאונן שרק אחד שאל אותו על הנאמר בהתוועדות הנ"ל מדוע הזכיר את הכלל "סתם רבי שמעון הוא רשב"י", כאשר המדובר הוא אודות רבי שמעון בן נתנאל?!...

הסברו של הרבי היה (נקודת הדברים; בהרחבה ראה תורת מנחם – התוועדות חלק נג עמוד 284): על פי המבואר בחסידות שבשמות התנאים רמוזים עניינים מסוימים, מובן שבשמו של רבי שמעון נרמז עניין לימוד התורה, מלשון שמיעה והבנה. ולכן,

כאשר המשנה רוצה להזכיר תנא שתורתו אומנותו היא מזכירה רק את שמו "רבי שמעון" ללא הזכרת שם אביו כדי לרמוז בכך על ענינו. ולכן הזכיר הרבי ש"סתם רבי שמעון הוא רשב"י" כדי לבאר כיצד נרמזת בשם "רבי שמעון" (אף שמדובר ברבי שמעון בן נתנאל) המעלה של תורתו אומנותו.

ה"עקב" של המתפלל...

מניין המקור לפירוש משמעותם של שמות? זכינו והרבי עצמו הבהיר זאת בהרחבה, ומעשה שהיה כך היה:

בשנת תש"ב ביקר כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע בעיר שיקגו, וכדרכו בקודש אמר שם מספר שיחות קודש. באחת השיחות סיפר כי הגאון החסיד רבי ברוך מרדכי מבוברויסק זצ"ל אמר על-דרך הצחות: "עקביא בן מהלאל אומר" (לשון המשנה במסכת אבות, פרק ג משנה א): העקב של המתפלל, המשבח את הקב"ה, אומר...

כשנתפרסמה השיחה לראשונה בחורף תש"ב נשמעה הטענה מאת המבקרים על מנת לקנטר: הלא אלו דברינו מאז ומקדם, אשר דרך החסידים ומנהגם לאמר רמזים וצחות בלי כל יסוד ומקור, והרי בזה ראינו נוספת. כי אף אשר התיבות "עקביא" "מהלאל" הם לשון נופל על לשון "עקב" ו"הלל". אבל היש מקום בשכל לאמר, אשר הנאמר במשנה "עקביא בן מהלאל אומר" יש לזה איזה שייכות לענין "א פיאטע פון א דאוונער וואס לויבט דעם אויבערשטן זאגט" [= העקב של המתפלל, המשבח את הקב"ה, אומר?!]...

והנה לא די לחסידים בואת ועוד הוסיפו חידוד על חידוד, כי – עקביא ומהלאל הם אנשים נפרדים ופירוש החסידים הוא כאלו זהו אדם אחד!

...פתגם הרב ברוך מרדכי עורר תמי"ד כדי כך שאפילו מאנ"ש נמצאו שואלים בטענה: למה מפרסמים בדפוס עניינים הנותנים מקום למנגדים לקנתר: ראו, החסידים הוסיפו "עוד" פירוש אחד שאין השכל סובלו ואין לו מקור בדברי רז"ל.

ביאור "מאמר פליאה"

מקורו של התיאור דלעיל הוא בדברי הרבי, כדלהלן.

בקיץ של שנת תש"ד יצא לאור הגליון השני של קובץ "ליובאוויטש" ובו נפתח מדור חדש, אותו כתב הרבי (אז – חדב"נ כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ) בשם "תשובות וביאורים". בפתח המדור כתב הרבי (אגרות קודש חלק א עמוד רפז): אחת ממטרות התיסדות קובץ זה היא שישמש בימה

על טבעי המין, וכמרוז"ל. . . אלא גם בשמות פרטיים כן הוא, אשר דרשו משמעות השם על מהות הנקרא בשם. וראשון במקרא מפורש (בראשית ג, כ) ויקרא גו' הוה כי היא היתה גו'. יותר מזה: מצינו דדרושין שמות אפילו במקום דלא נתכוון נתון השם לדרשה כזו. ודבר זה כתוב בתורה (בראשית כז, לו) הכי קרא שמו יעקב ויעקבני גו' וכפול בנביאים (ש"א כה, כה) כי כשמו כן הוא נבל שמו גו'. ומצוי לרוב בדרו"ל.

למעלה מזה: . . . מצינו (יומא שם [פג, ב]) דר' מאיר הוה דייק בשמות אנשים שהיו בימיו. ומעשה רב הוכיח בדברי ר' מאיר...

וגדולה מזה מצינו בדרו"ל, אשר השם הוא לא רק מורה על מהות האדם אלא גם גורם, וכמרוז"ל (תנחומא ס"פ האזינו) לעולם יבדוק אדם בשמות לקרוא לבנו. כי לפעמים השם גורם טוב או גורם רע. וכיומא (לח, ב)... במילא מובן שיש מקום לדרוש שמות האבות גם בנוגע למהות הבנים...

...

עד כאן בנוגע למדרש שמות בכלל, אשר מיוסד דרך דרוש זה בדברי רז"ל לדייק בשמא, ולא רק בשמו עצמו, אלא גם בשמות אבותיו אם נזכר שם אביו עליו (וכמו בעקביא בן מהללאל).

מקור בכתבי האריז"ל

הרבי ממשיך ומגלה:

ובנידון דידן דצחות הרב ר' ברוך מרדכי בפרט - מקורו מפורש בדברי האריז"ל. ונקדים מ"ש במדרש אגדת בראשית (הוצאת בובער, מבוא פרק י"א) זו"ל: ולמה נקרא שמו (של בן קינן) מהללאל, שהוא חזר בתשובה תחלה להלל והתחיל לשבח לפני הקב"ה. . . בשער הגלגולים (הקדמה לא [לב]): דע כי כל הנשמות.. כלולים ונתלים באדם הראשון.. כל אבר ואבר מרמ"ח אבריו.. והנה העקב.. מתחלק ליותר מן תרי"ג ניצוצות נשמות ומכללם הם נשמת.. ונשמת עקביא בן מהללאל. . . עקביא בן מהללאל.. בסוד עקב.. ולכן נקרא שמו עקביא ולפי שעקביא זה תיקון גם כן בחי' מהללאל בן קינן לכן נקרא עתה עקביא בן מהללאל..

הרבי מסיים את מאמרו במלים הבאות:

ביאור יסוד צחות "תמוה" זו יוכל להיות לנו לדוגמא ולאות, כי בודאי כל המאמרים אשר בשיחות הקודש, אף אלו הנראים לתמוהים בעינינו, יש להם פי' וביאור היטב, ועל כנון זה ארוז"ל (ירושלמי פאה פ"א ה"א) כי לא דבר רק הוא מכס, ואם הוא רק, מכס הוא, למה שאין אתם יגיעים בתורה.

ואם צחות של חסידים הראשונים כן תורתם ועבודתם על אחת כמה וכמה.

שממנה יתדברו אנ"ש, וכל הנלוו עליהם, בכל דבר הקשה בתורת החסידות בכלל ובספרים היוצאים לאור במשך זמן האחרון בפרט, וכמ"ש בהקדמת המערכת בקובץ חוברת א.

כמוכן יודפסו בקובץ רק אלו השאלות ותשובות שיש בהם ענין לכל קהל הקוראים.

אותן השאלות שלא יענינו אלא את היחיד יבוא המענה עליהם אם במכתב אל השואל או בקובץ במדור זה אבל בקצור.

...

בפתיחת מדור זה הנני לענות על שאלה כללית, אשר שמעתי רבים שואלים בקראם בשיחות היו"ל על ידי מערכת "אוצר החסידים" והיא:

ענין פלוני אשר בשיחה - אינו מבואר כלל.

פירוש הפסוק ומרוז"ל אשר בשיחה - הלא אינו אלא צחות בעלמא ואין לו יסוד ומקור.

התשובה על זה היא: אף שהשיחות (הנדפסות), ברובם המכריע, מובנות אף לאלו שלא עסקו בתורת חסידות חב"ד, בכל זה יש בהם כמה ענינים, ובפרט מאלו שלא באו בשיחה אלא דרך אגב, אשר אי אפשר להבינם, כי אם אחרי הקדמת לימוד תורת החסידות, או, על כל פנים, ידיעת יסודי שיטה זו. ובמאמרי דא"ח או בשיחה אחרת מתבאר בודאי ענין זה כדי צרכו, כי דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר (ברייתא דל"ב מדות טו. ועי' ג"כ ירושלמי ר"ה פ"ג סוף ה"ה).

כן פירושי הכתובים ומרוז"ל אשר בשיחות רובם ככולם מקורם הוא בדרו"ל, או שמיוסדים הם על המתבאר בדרו"ל בתורת הנגלה והנסתר.

...

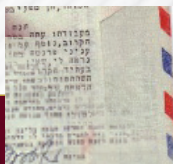
לדוגמא הנני מביא פה אחת התמיהות ב"מאמר פליאה" (לפי דעת השואלים), אשר שאלו בקונטרס "ביקור שיקאנא" שיצא זה עתה לאור. בחרתי בשאלה זו, באשר חשובה השואלים לתמי' שאין מקום לתשובה עליו כלל וכלל. וכאשר נוכח בזה שאפילו שאלה כזו אינה אלא מחסרון ידיעת השואלים, ולא עוד - אלא שהמאמר פליאה מקורו מפורש בדרו"ל, הרי מתמי' זו ידונו בכל שכן וקל וחומר על שאר השאלות.

"שיטת מדרש השמות"

לאחר הקדמה זו מביא הרבי את הסיפור של המקשים על דברי רבי ברוך מרדכי האמורים, ובהמשך מבאר בהרחבה את המקורות להם בליווי הרחבות וריבוי מראי מקומות. להלן נצטט 'טעימות' מהם בלבד מקוצר היריעה.

והנה שיטת מדרש השמות - לדרוש סמוכין בין משמעות השם ומהות הנקרא בשם זה - חזון נפרץ הוא בתורה שבכתב ותורה שבעל-פה.

ולא רק בשמות כלליים - שמות המין - השם מורה

חותמו של מלך

ערדות הפרנסה

ב"ה, ו' אייר תשי"ב

ברוקלין.

שלום וברכה!

...מה שכותב במכתבו שיש לו שברון לב מהמצב שהוא שרוי בו וכנראה כוונתו למצו בענין פרנסה גשמית, הנה נפלאתי עליו במאד מאד כי אחרי שראה הוא וזוגתו שיחיו וכל אלו הנמצאים בסביבתו נפלאות השי"ת במשך השנים שעברו וכן כאו"א מאתנו משארית הפליטה אשר הצילנו השי"ת בדרך נפלאה, כי לא מרובכם כו' הנה אחכ"ז אין מקום להיות בשברון לב ובפרט שנמצא עתה לפ"ע זמן קצר במדינה חדשה, ונכון יהי' לבו בטוח בהון ומפרנס לכל אשר ימציא לו פרנסתו בעתו ובזמנו, ואז יתמה על עצמו מה שהי' נדמה לו שיש ממה להיות בשברון לב אף שלא הי' אלא ענין עובר וכו', ויה"ר מהשי"ת אשר יאחו בדרך הבעש"ט עפה"פ עבדו את ה' בשמחה, והיינו שאפילו בענין עבודת ה' דבכל דרכיך דעהו (רמב"ם הלכות דעות פ"ג, וטושו"ע סימן רל"א) הרי גם עבודה זו צריכה להיות בשמחה, ובמשך הזמן מובטחני ששמחה זו תהי' אצלו לא בדרך קבלת עול אלא שגם בשכלו יונח ויוקלט הענין שיש ממה להיות שמח לא רק מצד נפש האלקית כ"א אפילו מצד הגוף ונה"ב. בברכה להסתדרות טובה בגו"ר.

(אגרות קודש כרך ו' עמ' כט)

ב"ה, כ"ב מ"ח, תשי"ח, ברוקלין. שלום וברכה!

במענה למכתבו מט"ז מ"ח והקודמו, מובן שאין דעתי נוחה כלל מהנראה מבין שיטות מכתבו, שמפני העדר שימת לב הדרושה בעניני פרנסתו, יש איזה פגם בהסחורה שלו, ומלבד הענין דבל תשחית, שגם זהו אזהרתו של הקב"ה כמו שאר המצוות, הנה נוסף באלו המפרישים מהריוח שלהם סכומים נכונים לצדקה שהנ"ל נוגע גם בענין הצדקה, ואמת נכון דיוק תורת החסידות, יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך, ולא יגיעת הראש, שכח ההתבוננות העמוקה צריך להיות בענינים רוחניים ולא בהנ"ל, אבל פשוט שעשי' בעניני פרנסה שעלי' נאמר וברכך

ה' אלקיך בכל אשר תעשה, אי אפשר שתעשה בעינים סגורות ובכף יד בלבד, כי צריך שעכ"פ שכל המעשי, ז.א. העשי' באופן שתתאים למטרת העשי', ותקותי שעכ"פ להבא ילך בדרך התורה גם בזה, ז.א. שבעניני פרנסה יעשה בזה באופן שגם ע"פ הטבע יצליח, ואז נותן השי"ת ברכתו גם למעלה מהטבע, ויהי רצון שיבשר טוב בהנ"ל... בברכה לבשו"ט בכהנ"ל.

(אגרות קודש כרך ט"ז עמ' פח)

...במ"ש הטעם בהנוגע לחתונם בנם... שי' להמשיך בזה כיון שדחוק מחובות וכו' וכו', אף שהמחותרים אומרים שמצדם אין כל מניעה, ואינו יודע מה לעשות בזה.

הנה תמי' ופליאה, שהרי ידוע מרז"ל ומבואר בלקו"ת סוף פ' ברכה דנותנים פרנסה לאיש שבביל אשתו, וא"כ - אפשר מה שדחוק הוא מפני שעדיין לא נתחתן, והטענה דאין בגדים מתאימים וכו', מובן עד כמה מגוכחת היא בענין עיקרי כהנ"ל, ושנוגע לכל החיים כולם כחתונה, ואפילו אם הי' ברור שיש מלעיגים, הנה התחלת כל הד' חלקי שו"ע הוא שאל יבוש וכו'. ובפרט שזהו ענין מדומה, שאין מלעיגים עד"ז אפילו בארצוה"ב ששם להן בכל העולם שכן הכסף תופס מקום ביותר, וכמה מבני ישראל כאן, ואפילו אלו שלא נתחנכו בבית חסידותי ודתמימים, מתחתנים ע"מ אח"כ ללמוד בכלל כמה שנים בהסכמת שניהם של החתן והכלה, אף שחיים חיי דוחק. עאכ"כ כשהמדובר בבנו של תמימים וכו' וכו'. ולפלא שאפילו בדבר פשוט כזה צריך לשאול מעבר לים, וכשעונים בזה - ספק אם יועילו הדברים ואם יפעלו פעולתם. ופלא עוד יותר - שכנראה אצל ההורים טעמים הנ"ל תופסים מקום לא פחות מאשר אצל הבן. האפשרי כי יסופר? ובמ"ש שאומר למה למהר, מובן תמיהת טענה זו, ועוד יותר מהנ"ל, שהרי ידע אינש בנפשי'. וכדיוע מאמרי רז"ל בזה, וק"ל.

(אגרות קודש כרך טז עמ' קיד)

הלכות ומנהגי חב"ד

הלכות ומנהגי חב"ד

יום שלישי ז' במרחשוון

יום שני בלילה - אור ליום שלישי, בתפילת ערבית מתחילים בארץ ישראל לשאול 'טל ומטר' בברכת השנים⁵. בן ארץ ישראל הנמצא בחוץ לארץ ובן חו"ל הנמצא בארץ ישראל - כל אחד מהם ישאל כבני הארץ שנמצא בה⁶. אם התחיל לשאול בארץ ישראל בז' במרחשוון ואחר כך יצא לחו"ל, ממשיך לשאול כבני ארץ ישראל; אך אם נעשה שליח ציבור - ישאל בחזרת הש"ץ כבני חו"ל⁷.

אין מפסיקים להכריז 'טל ומטר' לפני תפילת שמונה עשרה⁸.

שכח 'טל ומטר'⁹ ונזכר בתוך הברכה, קודם ה"ה" של סיום הברכה, חוזר ל"ותן טל ומטר" וממשיך כסדר. נזכר אחר שאמר ה"ה" שם, מסיים הברכה ואומר "ותן טל ומטר לברכה" קודם "תקע בשופר"¹⁰. נזכר לאחר שהתחיל "תקע", יאמר זאת בברכת "שמע קולנו", לפני "כי אתה שומע". שכח גם שם, ונזכר אחר ה' של סיום הברכה, יסיים החתימה ויאמר זאת שם. נזכר לאחר שהחל

שבת קודש פרשת נח ד' במרחשוון

הפטרה: "רני עקרה... אמר מרחמך ה'" (ישעיה נד, א'¹).

בימינו אלה אין מכריזים ומברכים תענית בה"ב (ראה להלן).

בקריאת התורה בפרשת 'לך-לך', במנחת שבת, וכן בימי שני וחמישי, קוראים לעליית 'לוי' עד "והכנעני אז בארץ"; ולישראל: "וירא ה' אל אברם... וחיתה נפשי בגללך"².

יום שני

ו' במרחשוון

תענית 'שני' קמא. בימינו אלה, אין נוהגים בתעניות בה"ב³, גם (ואדרבה - בעיקר) בחוגי החסידים. כמובן, הנוהגים להתענות - ימשיכו במנהגם הטוב, ואין להתיר להם אלא לצורך, כמו חולשת בריאות הגוף; אך חובת הכול היא להוסיף בימי רצון אלו בקו השמחה בגלוי, ב"פיקודי ה' שרים, משמחי לב"⁴.

5 שו"ע אדמוה"ז סי' קיז ס"א.

6 והעיר על כך הרבי (שערי הלכה ומנהג או"ח ח"א סי' ע). 'התקשרות' גיליון תרמ"ד עמ' 81: "צע"ג מפני מה לא פסקו שבדעתו לחזור - במשך ימי הגשמים - ישאל מטר ב'שומע תפילה' כחידושי יוש לעיין בברכיינוסוף, ואינו תחת ידי" (בהתקשרות' שם צוין גם לס' אשי ישראל על הל' תפילה, פכ"ג סל"ז, ושי"ג).

7 קצות השולחן סי' כא ס"ג.

8 לוח כולל-חב"ד. וע"פ ההנהגה בראש-חודש (ראה בגיליון 'התקשרות' הקודם; ובקל-יחומר ממנה) יש לטפוח על השולחן כדי להזכיר זאת לציבור. ואכן מסר הרה"ח רי"ל שי גרונר, שלמיטב זכרונו, פעם שאל אותו כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו למה לא טפחו על השולחן להזכיר אמירת טל ומטר.

9 מכאן ואילך עליפי שו"ע אדמוה"ז סי' קיז ס"ד-ה, דברי הגרא"ח נאה, והסיכום שב'התקשרות' גיליון ת"ת, ושי"ג.

10 קצות השולחן סי' כא ס"ט, דלא כערוך השולחן סי' קיז ס"ו.

1 ספר-המנהגים עמ' 23. לוח כולל-חב"ד.

2 ספר-המנהגים עמ' 41. לוח כולל-חב"ד. הטעם הוא, כנראה, כדי להתחיל ולסיים בדבר טוב (רמ"א ס"ס קלח. ועיין שערי אפרים שער ז' ס"ז ונו"ס).

3 במדינות אשכנז נהגו להתענות בימי שני וחמישי ושני שאחרי המועדים פסח וסוכות, לפי שחוששים שמא מתוך משתה ושמחת המועד באו לידי עבירה. והיו ממתנינים עד שייצאו חודשי ניסן ותשרי (טושו"ע ושו"ע אדמוה"ז סי' תצב). נהגו לברך את המתענים בשבת שלפניו, אבל אין מברכים אותם בשבת-מברכים-החודש, וגם לא בשבת ר"ח אייר או מרחשוון (שו"ע רבינו שם ס"ד).

4 'התוועדות' תשמ"ח ח"ג עמ' 852 ואילך, וראה שם ביאור טעמו של דבר - אם כי הרבי נשיא דורנו בעצמו הקפיד להתענות בתעניות אלו, ובחודש אייר תשמ"ח אף אמר בכל הצומות 'דברי כיבושין', שמהם נעתק האמור בפנים.

עשרה: הראשונה לחובת התפילה הנוכחית והשנייה כתשלומין לתפילה הקודמת. אולם אם נזכר אחר מנחת ערב-שבת, לא יתפלל בערבית של שבת שתיים. המסופק אם שאל 'טל ומטר', עד מלאות שלושים יום מהיום¹² [השנה - עד ערבית אור לח' כסלו ולא עד בכלל], דינו כמי ששכח לאומר¹³.

יום חמישי

ט' במרחשוון

תענית 'חמישי'.

12 אף הש"ץ אינו מוחזק עד ל' יום, ראה לקט ציונים והערות לשו"ע אדמוה"ז סי' קיד סו"ס י.
13 על-פי שו"ע אדה"ז סי' קיד ס"ג, שערייתשובה הנ"ל בשם הריטב"א, וקצות-השולחן סי' כא ס"ו.

"רצה", חוזר ל"ברך עלינו" (ורק אם נזכר לאחר שאמר שם ה' של סיום ברכת 'מודים' או 'שים שלום' יאמר "למדני חוקיך" ויחזור ל'ברך עלינו'). אם נזכר לאחר שסיים את "יהיו לרצון" האחרון, חוזר לראש התפילה, ואינו אומר "ה' שפתי תפתח", ורשאי לרדת לפני התיבה לחזרת הש"ץ במקום זה¹¹.

שכח 'טל ומטר' ונזכר כשהגיע זמן התפילה הבאה, מתפלל בתפילה הבאה פעמיים שמונה-

11 בשערייתשובה שם כ' מס' שלמי חגיגה ע"פ הריטב"א שכאשר חוזר לראש התפילה א"צ לומר אד' שפתי תפתח (ובערוך-השולחן ס"ח תמה ע"ז, שהרי תיקנו לומר פסוק זה קודם התפילה, ועתה הברכות מפסיקות בינו לבין הפסוק, והן כבר בטלו). ובקצות-השולחן סי' כא בבדייהשולחן ס"ק ה' כ' שאם סיים תפילתו וחוזר לראש ה"ה ממש כמתחיל תפילה חדשה וצריך להמתין כדי הילוך ד"א, ולכן פסק (גם בפנים שם) שאז יתחיל מאד' שפתי תפתח. אבל להלן בבדייהשולחן סו"ס עח הביא את דברי הריטב"א הנ"ל, ונשאר בצ"ע.

ב"ה

מידי ערב נערכות הכשרות מטבחים ברחבי הארץ על ידי פעילי 'מבצע כשרות'

חסיד חב"ד! אנו זקוקים לך, בכדי שנוכל לתת מענה לכל בקשה

בוא ליטול חלק פעיל ב'מבצע כשרות'!

לפרטים והצטרפות: 053-330-9419 יענקי

לזכות אנשי החסד הדגולים הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק בני הרה"ח ר' שלום ישעני' ע"ה דייטש